

OBREDI

Niko Grafenauer

SEPTEMBER

1

Mačje oko sije v bradi
po dežju, ki vonje sprošča.
Bel tobak spomine gladi.
Bol za vekami se zgošča

v sunkih žil kot črn med.
Že smrt s tihimi obredi
v modrem zraku hromi svet.
Bleščeč nož preži v zasedi.

Roka rožnato zgoreva
v dihu, gostem kakor strah.
Lice zadaj: v padcu dneva
ga zagrne temen prah.

2

Ptič pod modrim zvonom mraza
s čvrstim glasom zlu odpeva.
Pada. Pada z belega obraza
in potone v senci dneva.

Vonj cikoriije razblinja
južni veter v sovjem zraku,
ogenj tuj obraz prešinja
z vsem, kar se v rastočem mraku

brez moči sprijema s časom.
Sladki kostanj v prvem hladu
greje roke: z grobim glasom
kriče usta v motnem čadu.

Utrujenost zatilje gladi
z gibom, čvrstim kakor led.
Mir spuščениh vek v nasladi
in očesca cigaret,

zrak, napet kot polna žila,
v mesu, ki pod noč dehti.
Z juga nežna hroščja krila
pobliskavajo v temi.

Vrata se odprejo zadaj:
krešin vonj medli v dežju,
ki z višin bleščeče pada
na posurovele v snu.

KITARA

V potuhnjenem lesu spi sovji glas.
Roke na njem izbirajo niti,
dotikajoč se v snu temnega dna.

Krik, ki vzleti iz noči,
trdo kot v temnici odmeva.
Kače srepijo visoko v zavesti.
Kisel strah me prebira.

Dolgo sem v noči drhtel:
čist sem do krutosti,
temen, kot groza čist.

Lahkotni sij sveč se dobrika
smrti, ki z belim znamenjem
prepenja svet.

Počasi v mračnih jatah
vršijo ptiči skozi silne prsi
sveta in žlahtni les poje
pod prsti, ki se zamišljajo.

OD SEVERA JESEN

1

Zrak je gost kot smrtni strah.
V vrelem listju piha srd
srepih kač in strup dehti.
Žalost je kot lahka smrt.

Sence s črnimi obredi
mučijo oči, tekoč
za glasovi, ki nemijo
na obzorju — in je noč.

2

Zrezana kutina v večernem hladu,
od severa splet huškajočih sov,
odet v svetlobo solz, se bliža
na zmenek z mrtvimi, ki iz grobov

slede čistim prerokbam zvezd.
V siju vžigalice blisne obraz.
Tobak diši v samoti poznega večera
in kot iz grobnice odmeva glas.

OBREDI

1

Čas žoltih umetnij
polaga ščit na pokrajino.
Helenski veter podvečer
osiplje bronasta ozvezdja.
Vrata so v žalosti
kot mrtvaška perut.

Dim po lokalih
se vpija v obleke,
zunaj

na rdečem žaru pokajo kostanji
med klici, ki hromijo trdnost
ptičjega zraka.

Negibno zro strupene oči sov.
Ubijam jih. Zapiram vrata.
V hladu,
visoko po zidovih
srepe čez večno senco, ki zastira dušo.

2

Spuščene veke
v čebelji celici
zvečer, ko se podoba v modrem
zraku kruši in usta
vpijajo tobak, smrt
v solzi seva...

Obraz,
nagnjen nad sij v pesteh,
izginja.
Že se odpirajo rumena vrata:
čas s pudrom izgajenih gub.

Za mizo
se dviga roka z uro.
Dišeče pivo v zraku strmoglavlja.
Kot polžja sled
seva spomin
v pepelu.

3

Veter vlaži pridverja,
z vrtov
so pospravili mize
in v modrem zraku
si slede klobuki.
Glasu pod noč
se pokorimo:

v papir zaviti obloženi kruhek,
kozarec sode, ki slabotno seva,
spomini —
tako obstajamo.

Jate
vrše v stražarjevem očesu
proti jugu,
saje vezejo v višini
tiho smrt,
a ne odstopamo:

spet se razteza
lahkotni, slastni vonj tobaka
iz dežja.

POD NOČ

Samota se zgošča kot smola
pod noč, ko strup kač dozori
in se odprejo pobeljena vrata.
Žalost lahko razsveti oči.

Sence prežijo po zmedenih kotih.
Poslednja vznesenost pred zimo.
Modra svetloba se zbira v zenitu
in meč pada mimo.

POLETJE

Srp kot krik,
zapognjen v zraku:
luč navpik,
vonj po tobaku.

ki nam gre
kot srh pod kožo:
poldan je
in zrelo rožo

smrt motri;
zenit v zatilju
pije kri,
v mrtvem ožilju

kamna glas
se ne poraja —
in je čas:
s polja prihaja

sivkin vonj,
že se izceja
v sij eon
in zemljo žeja.

HLAD DUŠE

Veter izžema solze in pogaša
rdeč blisk, ki v mesu sunkoma mezi.
Kakor iz grobnice te slišim dihati
v zgoščenem zraku: brez krvi

odmira svet na mečevi konici
in žalost se pretaplja z mrakom
v zanosno bol, ki stiska žile.
Mraz hresti kot kruhek pod korakom.

Duša je dražestna spojenost senc,
ki jih mrazim, v zatonu dneva.
Pod zvezdami milina sveče:
že sem mehak v zatilju, smrt okleva.

VISOKO V AVGUSTU

Meso zori v osrčju juga.
Zgodnja žetev
se razdiši na bridkem ščitu.
Za mizo
mehka roka lomi kruh
in se zamišlja.

Pod noč
je svet tako lahak v ušesu.

Pozni vozniki
odpevajo tožbam otokov,
stopljenih z mrakom,
ptice
vrše v brezvetrju,
daleč
se vpija luč.

Še ni jesen: zvečer
ob prvem hladu diši pivo.
Mehko se kadi nočni ogenj
s severa
in krik, ki zbuja bolečino,
že zamira.

KONCERT IN ZGODBA

Andrej Hieng

Najprvo nam je omeniti leto 1925.

Daro Leban se je kasneje zavedal, kako pomembna je bila tista zima v sestavu njegove usode. Vsaksebne steze so se končno našle v poti, ki ga je privedla na razgledišče: — v mili svetlobi so se mu kar naenkrat razodeli ljubezen, uspeh in prijateljstvo. Užival jih je brez pridržka, kajti zrcalo ga je vzpodbujalo in prav tako zdravje. Mesta, ki je v njih prebival, niso životarila: prekrita z zlatim sojem zabav in smeha vsečnih ljudi — izbiral jih je z urno roko — so bila v prvi vrsti *njegova*. (O tistih časih in o tistih krajih imamo, seveda, tudi drugačna pričevanja.) S kantato »Ognji« si je pridobil ugled, ki ga potlej ni več zapustil. Bil je posebnejš — in kako bi ne bil v dobi, ko so celo malo pomembni ljudje nosili v srcu in v besedi zlo sveta; razumel se je na mojstrstvo ptiča noja, ali niti to ne: ugajal si je po besedi pesnika, ki pravi: — Ma voix plaît, Astérie, elle est flexible et tendre... Takoj povejmo — tak je ostal. Mnogo let je živel na koruzi z igralko Berdenovo. Od nje je imel hčerko: otrokova smrt ga je vzpodbudila, da je napisal kvartet s podnaslovom »Evelina«. Gospa Berdenova je umrla dve leti za otrokom. Omenjeno leto — 1925 — nam je važno zavoljo